

De Surinaamse zanger Lieve Hugo en zijn muzikanten.

[B] GOUD WAARD. NIEUWE PUBLICATIES OVER SURINAAMSE MUZIEK

Op 25 november 2015 was het veertig jaar geleden dat Suriname onafhankelijk werd. Die gelegenheid is niet alleen aangegrepen om feest te vieren, maar ook om de banden met de voormalige kolonisator Nederland te herijken. Niet eerder was bij de aanstormende generatie met een Surinaamse achtergrond (de halve bevolking van onafhankelijk Suriname verhuisde naar Nederland) de roep om informatie over het koloniale verleden zo duidelijk te horen. Voor een belangrijk deel is dat te danken aan de inmiddels gevestigde generatie rappers, Typhoon voorop (zie *Ons Erfdeel* 1/2016, pp. 117-119). Hij was de eerste die een groot en breed publiek bereikte met zijn in hiphop verpakte vragen naar zijn Surinaamse roots. Op zoek gaan naar de feiten kan confronterend zijn. In confrontatie zit kunst. De

kunst van hiphop is met muziek te zeggen wat je op je hart hebt.

Mee surfend op de golf van nieuwsgierige energie die Typhoon heeft losgemaakt, besloot platenlabel Top Notch, in samenwerking met uitgeverij Nijgh & Van Ditmar, het mes aan twee kanten te laten snijden. Het vroeg de journalist Diederik Samwel een boek te schrijven over Surinaamse muziek, en de historicus Ewald Vanvugt zijn publicaties over de handel en wandel van Hollanders in den vreemde in een nieuw jasje te steken. Die laatste vraag resulteerde in het boek *Roofstaat* (2016) met als tagline “Wat iedere Nederlander moet weten”. In deze tijd volstaat het niet meer om op je klompen aan te voelen dat het er iets wezenlijks mis is met Piet-Heingejubel en Zwarte-Pietleugens. Er moet en zal iets aan gedaan worden.

Die eerste vraag resulteerde in *Sranan Gowtu/Surinaams Goud*, een boek van bijna een kilo

over “iconen uit de Surinaamse muziek”. Voor het eerst in deze context en omvang is de muziek geen bliksemaffleider of project om nieuwe Piet Heins van bovenmenselijke proporties te scheppen, zoals dreigde te gebeuren met de selfmade variéartiest en nachtclubsaxofonist Arthur Parisius (1911-1963), alias Kid Dynamite, die op zijn zeventiende als verstekeling naar Nederland kwam en in zijn beroep kon profiteren van zijn toentertijd uitzonderlijke uiterlijk. Het boek vormt een ideale kapstok van kennis over Surinamers die in samenwerking én competitie met elkaar iets eigens gecreëerd hebben en dat met zoveel mogelijk mensen hopen te delen.

Die kennis is op zich niet nieuw, maar in de huidige constellatie werkt ze als eyeopener voor, bijvoorbeeld, volgers van de Top Notch-artiesten. In 2013 is het label begonnen met het ontsluiten van het Surinaamse muzikale erfgoed. De catalogus zit inmiddels boordevol verbluffend materiaal, spreekwoordelijk goud waard. Daar moet je zijn voor de soundtrack bij het boek *Sranan Gowtu*.

De muziek zelf is ook de troef van een andere publicatie: *40 Jaar Surinaamse muziek in Nederland*, oftewel *Fakkeldragers*, naar het sleutelwoord uit de ondertitel. Eigenlijk is het geen boek, maar een veredeld boekje van nog geen tweehonderd gram bij een dubbel-cd die symbolisch veertig tracks telt. Verantwoordelijk voor de samenstelling is de gesubsidieerde culturele stichting IKO (Internationale Kaseko Organisatie). Iko was ook de bijnaam van de betreurde Surinaamse zanger Lieve Hugo (Hugo Uiterloo, Paramaribo 1934 – Amsterdam 1975). In 1970 trad Lieve Hugo ter gelegenheid van het Holland Festival op in het Concertgebouw. Een cruciaal moment: tot dan toe was Surinaamse muziek naar Hollandse begrippen synoniem geweest met vrolijke feest- en dansmuziek die bekend en toch ook exotisch in de oren klonk. In 2008 brachten Nederlandse artiesten samen met het Metropole Orkest een ode aan Lieve Hugo. In 2013 maakte Top Notch zijn muziek opnieuw beschikbaar. Daarmee begon voor Top Notch een nieuwe fase als conservator van oude muziek waar vraag naar was, uit nostalgie maar ook uit nieuwsgierigheid bij de generatie die de heruitgebrachte artiesten nooit gekend heeft.

Guilly Koster (1955, Paramaribo), in 1980 samen met Yvette Forster een pionier van de Surinaamse

talkshow op de Nederlandse televisie (*Bij Lobith*, VPRO), tekende voor de eindredactie van *Fakkeldragers*. Qua tekst is het te mager voor de pretentie die het zegt te hebben (“belangrijk overzicht”, “gedenkwaardig document”). De credits zijn onvolledig, de chronologie is zoek, de volgorde van de toelichtingen correspondeert niet met die op de cd’s, en bij gebrek aan stof vullen vrijblijvende smaakoordelen de gaatjes op. Daar staat tegenover dat de muziek met gelukkige hand is samengeraapt, al blijft het gissen naar het waarom van deze keuzes.

Variatie is karakteristiek geworden voor de samenstelling van de Surinaamse bevolking door de eeuwen heen. De muziek gaat van de traditie- en religiegebonden muziek uit Azië (de Indiase en Indonesische invloeden in Suriname wegens de “contractmigratie” die vanaf 1863 de slavendienst verving), tot de actuele hitgenres uit, vooral, de Afro-Amerikaanse muziekwereld. Het is zoeken naar een stuk muziek waarbij de buiten-Surinaamse invloeden zich niet meteen opdringen. De instrumentale track ‘Mi Gron’ (‘Mijn land’) van Ronald Sniijders overstijgt misschien nog wel het meest de stereotiepe noties over wat Surinaamse muziek “is”. Sniijders studeerde als etnomusicoloog af op een onderzoek naar de traditionele Afro-Surinaamse *kawina*, en werd bekend als speels-ernstige componist en ontwapenende gevoelsmusicus met een overvloed aan ideeën en een zee aan ervaring in ontelbare genres. Zijn muziek is het stempel “onafhankelijk” waardig. De andere kant van de medaille voor hem als beroepsmusicus was het probleem dat de media hebben met makers die zich niet in hokjes laten stoppen en die geen promotiemachines achter zich weten.

Een revelatie van *Fakkeldragers* zijn de kleinkunstenaars (m/v) die, tegen de stroom van hun thuiscultuur in, de Nederlandse (leen)traditie van het luisterlied hebben omarmd. ‘Wandeling’ van de multi-instrumentaliste Ferial Karamat Ali en ‘Mi Afo’ van zanger Norman van Geerke zijn sterke staaltjes van muzikale vernieuwing binnen het genre. Hun vertolkingen van dichtsterlijke teksten stralen inleving en bezieling uit. De virtuoze notenexplosies in ‘The Alternate Exit’ (elders vermeld als ‘The Final Exit’) van jazzpianist en arrangeur Robin van Geerke zijn daarentegen

bedoeld om stante pede te imponeren. Oema Soso (Alleen Vrouwen) vertegenwoordigt het hier wat meewarig neergezette tijdsbeeld van de “vrouwenpopmuziek” in de vroege jaren 1980. Hun ‘Mama fa’fyu tidey’ is de vertaalde versie van ‘Mother How Are You Today’, een grote hit van de Hollandse zusjes Maywood in 1980 (onopgemerkt door de samenstellers). Niet toevallig is dit het enige nummer in driekwartsmaat. *Fakkeldragers* suggereert met deze track dat een Surinaamse vertolker of vertaling automatisch Surinaamse muziek oplevert. Er is maar een kort fragment van te horen, de meeste andere nummers staan er integraal op. Het religieuze lied gezongen door Dhroeh Nankoe is voor de leek een hele zit, met applaus toe. Eveneens live, maar alleen de beginminuten, is de track ‘Golden Sail’, een compositie van de Hollandse componist Klaus Kuiper, in de uitvoering door blaasorkest (naar koloniaal-militair model) De Nazaten en het gamelanensemble Sana Budaya Paramaribo. Kuiper was op zoek naar een muzikale verbinding tussen culturen die door de loop van de geschiedenis en het geweer in elkaars armen zijn gedreven. (Het stuk staat integraal op de cd *Poku Kon Na Wan* (Strotbrock, 2003) van De Nazaten.) Met zijn veertig tracks van soms werkelijk unieke mixen van invloeden vormt *Fakkeldragers* inderdaad een belangrijk muzikaal document.

Diederik Samwel (1961), de auteur van *Sranan Gowtu/Surinaams Goud*, woonde met zijn gezin zes jaar in Suriname, met tussenpozen. Bij hem geen hoogdravende pretenties en opgeblazen ambities. Hij schreef zijn boek voor Top Notch-klanten en verder iedereen die het wil (niet “moet”) weten. Zijn criterium: Surinaamse mannen en vrouwen die zowel in Suriname als in Nederland muziek gemaakt hebben en aan beide kanten van de oceaan een naam hebben opgebouwd. De uitzonderingen bevestigen de regel. Kosten noch moeite zijn gespaard om van *Sranan Gowtu* een blijvend monument te maken. Index, bronvermelding en lijst van geïnterviewden maken het uitbundig geïllustreerde boek optimaal gebruiksvriendelijk. Voor de vormgeving tekende Jay Sunsmith. Hij ontwierp voor Top Notch al een hele reeks opvallende cd-covers, zoals van de rappers Typhoon en Fresku (zie *Ons Erfdeel 1/2016*, pp. 117-119) en de kleinkunstenaar Akwasi, alledrie ook ambassadeurs van het boek *Roofstaat*.

Met *Sranan Gowtu* en *Fakkeldragers* is de draad van de jaren 1990 weer opgepakt. In 1990 publiceerde muziekjournalist Marcel Weltak *Surinaamse muziek in Nederland en Suriname*. De Stichting Popmuziek Nederland bracht *Switi Hot! Kaseko Music* (1993) uit. Jazzarchivaris Herman Openneer schreef *Kid Dynamite: De legende leeft* (1995). Ronald Sniijders stelde de cd *Black Holland* (1998) samen, met daarop muzikanten die anno 2016 fakkeldragers heten.

De fakkel is een bekend beeld in de Surinaamse cultuur. Tijdens het (Hindoestaanse) Divali-feest worden fakkels gemaakt van frisblikjes gevuld met petroleum. Het frisblikje speelt ook een rol in de promotiecampagne voor *Sranan Gowtu*: de Surinaamse softdrinkproducent Fernandes zette de “iconen uit de Surinaamse muziek” op een serie fruitsap. De Europese grondlegger van het concern had zijn fortuin gemaakt met hout, zout, goud en slaven. Fernandes bottelde al Coca-Cola toen Nederland nog was aangewezen op ranja. Na de Tweede Wereldoorlog werd het bedrijf sponsor van Surinaamse muziek. Het wachten is op een rapper die begint over het frisdrankverleden.

LUTGARD MUTSAERS

DIEDERIK SAMWEL, *Sranan Gowtu – Surinaams Goud. Iconen uit de Surinaamse muziek*, Top Notch i.s.m. Nijgh & Van Ditmar, Baarn / Amsterdam, 2015, 196 p.

GUILLY KOSTER (eindredactie), *40 Jaar Surinaamse muziek in Nederland. De muzikale fakkeldragers*, IKO Foundation i.s.m. Uitgeverij In de Knipscheer, Amsterdam / Haarlem, 2015, 104 p. + 2 cd's.